

"וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ", סגולת עם ישראל והצלחתו מפני מציקיו

[פרשת במדבר, שנת תשס"ז – נכתב ע"י הרב משה צוריאלי.
הבהרה: בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע"י תלמידו, אך טרם הגיחה]

אנו מוצאים תופעה מוזרה לענין מספר נפשות שבט לוי במדבר.

- אמנם המספר הכולל של בני ישראל במדבר היה למעלה מ – 603,000, ואם כן הממוצע לכל שבט צריך להיות כ-50 אלף איש (אם נחלק מספר שש מאות אלף ל-12 השבטים), והנה, שבט לוי מנה רק 22 אלף, (במדבר ג, לט) אפילו פחות ממחצית-הממוצע!
- ועוד תגדל לנו הפליאה, כי שאר השבטים נמנו מגיל עשרים שנה ואילך. אבל בני לוי נמנו מגיל חודש ומעלה. ובכן כאשר נחשב אך ורק אלו מהם שהיו למעלה מגיל עשרים, הרי היה מספרם פחות בהרבה!

וכך שואל הרמב"ן (על אתר): "איך לא יהיו עבדיו וחסידיו ברוכי ה' כשאר כל העם?"
ודאי כל זה לא במקרה אלא היתה סיבה הגורמת לכך. – מה היא?

הסבר א:

מבאר רמב"ן כך: "ואני חושב שזה חיזוק למה שאמרו רבותינו (תנחומא, וארא, ו), כי שבטו של לוי לא היו [לא סבלו] בשיעבוד מלאכת מצרים ובעבודת פרך. והנה ישראל אשר מררו המצריים את חייהם בעבודה קשה כדי למעטם [במספר אוכלוסייה], היה הקב"ה מרבה אותם, כנגד גזירת מצרים. כמו שאמר 'וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרוץ' (שמות א, יב). וכאשר נאמר עוד בגזירת 'אם בן הוא והמיתן אותו' (א, טז) [כנגד זה] 'יורב העם ויעצמו מאד' (א, טז). כי היה הקב"ה אומר: 'נראה דבר מי יקום, ממני או מהם? [סגנון ע"פ ירמיה מו, כח. כלומר, רצונו של מי יצליח, של הקב"ה או של הצוררים?] אבל שבט לוי היו פרים ורבים כדרך כל הארץ [לפי ריבוי טבעי] ולא עלו למעלה כשאר השבטים" עכ"ל לענינו.

למדנו מדבריו כמה היא מעלתו של מי שסובל מאחרים מפני שהוא נושא דבר הקב"ה. הוא נחשב כבן טיפוחים של הקב"ה.

מסופר בגמרא (גיטין ז.) כי מר עוקבא הדיין, סבל ממציקים, ושאל לר' אלעזר מה יעשה? ענה לו "השפם והערב עליהן לבית המדרש והן פְּלִים מאלהים".

מבאר מהר"ל ("נתיבות עולם", ח"ב סוף נתיב הבטחון) "הקב"ה ילחום מלחמתו, בשביל שהיא מלחמת ה'. דבר זה יהיה גורם שמפיל אותם [צוררים], חללים. כי דבר זה נקרא 'מלחמת ה'' כאשר ירצה [איזה צורך] להרע אל מי שהוא אֶל השם יתברך לגמרי" עכ"ל. [ני"ל מקורו במדרש תהלים, תחילת פרק ל"ו, לעבד ה'].

כן בימינו כאשר אנו מוקפים אויבים מבחוץ ושונאים מבפנים, המצירים התיישבותינו בכל מרחב ארצנו, ואדרבה שואפים לקיים חלילה "ואת ארצי חילְקוּ" (ויאל ד, ב). באותו זמן, אותם הנאחזים במצוות כיבוש א"י (כמפורשת מצוה זו ע"י רמב"ן, בספר המצוות, מצות עשה ד') הם הנקראים "אוהבי הקב"ה".

וכך לשון הנצי"ב בענין המכילתא (שרמב"ן הביא בשמות כ, "לאוהבי ולשומרי מצוותי") מדוע יושבי א"י נקראו כך? "דבארץ ישראל מצוי בגלות עיתות השמד [שהורגים יהודים]. ואילו ישבו במדינה אחרת לא [היו] מגיעים לסכנה" עכ"ל. ושורש דבריו בדברי "מגן אברהם" בפירושו הנקרא "זית רענן" על "ילקוט שמעוני" (לשמות כ'). ובדאי הקב"ה ישמור על אוהביו.

כך לשון מהר"ל, על גדולת מדת יעקב אבינו "שהוא נרדף מן אחר, והוא אינו רודף את אחר".

ובמדרש (ויקרא רבה, כז) 'והאלהים יבקש את נרדף' (קהלת ג, טו) אתה מוצא כל מי שנרדף מאחר, הקב"ה בוחר בו. כי יעקב נרדף מעשו הרשע, 'ואוהב את יעקב' (מלאכי א) ואת עשו שנאתי".
ובמקום אחר (מדרש קהלת רבה ג) אמרו: "לעולם הקב"ה מבקש הנרדף. וכו' ישראל נרדף מכל האומות, ובחר [ה'] בישראל שנאמר 'ובך בחר ה'". (מהר"ל ביאר טעם הענין ב"נצח ישראל", פרק ט"ו, עמ' פז).
ולכן אמנם מפני מעלת קדושתו זכה שבט לוי להנצל מגזירת המצריים, כמבואר במדרש תנחומא הנ"ל, אבל סוף כל סוף הקב"ה לא השרה עליהם את ברכתו המיוחדת, כי הם לא סבלו. ולכן לא התרבו כמו שאר השבטים.

הפסוק הנ"ל "וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ" [המלים "אותו, יפרץ" כתובות מחוסרות ו] בגימטריא, 1813.

בדיוק הגימטריא של "המתישבים היהודים ביהודה שומרון בנימין ובחבל עזה" = 1813.
כלומר התורה מרמזת גם לעידננו. ואמנם לעת עתה, יָכְלוּ רשעי עמנו לגרש משם את המתנחלים, אבל זו לתקופה קצרה בלבד. הצרות שפתיחת ציר פילדפי המיטה על עמנו והברחת שלושים טון (!) חומרי מלחמה, והתבססות מדינת הטרור בשטחי עזה, עוד יאלצו אותם החיילים לכבוש שוב את שטח עזה. כל השלטים הירוקים שבצידי הכבישים שלנו מאשדוד דרומה עדיין מציינים את כיוון הנסיעה לעזה, ולא הורדו ע"י מ.ע.ץ. כי ליבם אומר להם שגם הם יודעים ששלטי הדרך הללו יבואו שוב לידי שימוש יהודי. ולמה להוריד ואח"כ לשים שלטים מחדש?

ואותם הנרדפים על שוא, אותם צדיקים שנתנו מכל הלב לבנין הארץ, עוד יזכו לראות שגשוג וברכה מול כל עלבון וצער. "שמחנו כימי עיניתנו, שנות ראינו רעה". (תהלים צ, טו)

הסבר ב:

אבל יש עוד הסבר מדוע בני שבט לוי היו מועטים באוכלוסייה.
הז"ל שמו לב לשינוי מפתיע זה בצמצום מספרם, ונתנו לכך הסבר כדלהלן. הפסוק אומר "וזאת עשו להם, וקִיּוּ וְלֹא יָמוּתוּ בַגֶּשֶׁתִם אֶת קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים" (במדבר ד, יט). "מפני שהיו יודעים שכל מי שטוען בארון שכרו מרובה, היו מניחין מן[לשאת] את השולחן והמנורה והמזבחות, וכולם רצים ליטול שכר [על נשיאת הארון]. ומתוך כך היה זה מריב ואומר 'אני טוען כאן', וזה מריב ואומר 'אני טוען כאן'. ומתוך כך היו נוהגין קלות ראש, והיתה השכינה פוגעת בהם" (מדרש במדבר רבה, תחילת פרשה ה). היו מתים בטרם עת, ולכן משה קבע סדר מי ומי ישא את הארון.

על זה כתב "מסילת ישרים" (פרק כ) "פשוט הוא שראוי לכל אדם להיות מקדים ורץ לדבר מצוה ולהשתדל להיות מן העוסקים בה. אך הנה לפעמים יוכל היְוֹלָד מזה מריבה, שיותר תתבזה המצוה ויתחלל שם שמים, ממה שיתכבד. בכיוצא בזה, ודאי שחייב החסיד להניח [לעזוב] את המצוה ולא לרדוף אחריה" והוא מצטט שם את המדרש הנ"ל.

מכירים אנו כי לפעמים שני בני אדם רוצים לעבור לפי התיבה כשליחי ציבור, זה מפני "יום השנה" לאביו, והשני עבור נפטר אחר מצידו. וכאשר אינם מוותרים זה לזה, לפעמים באים לידי צעקות ודברי בוז זה לזה. וכן קורה כאשר מוכרים "עליות" לתורה בשבתות, ושני אנשים מתחרים זה בזה לרכוש "מפטיר" או "ששי". ויש שאינם מוותרים אחד לשני, אלא באים לידי צרות עין ואפילו שנאה. ואילו באמת היה עסקם לשם ה', לא היה צריך להיות איכפת מי המקיים את המצוה. סוף כל סוף כולנו בְּנֵי אֵל קִי והמצוה תתבצע ע"י יהודי. אבל כיון שכל אחד דורש את טובתו האישית (ואפילו שמדובר בטובה "רוחנית") באים לידי מריבה, ויש חשש סכנה בדבר כנ"ל.

אפילו כאשר המחלוקת היא "לשם שמים", לא נאמר בה "כי טוב".
כך אמרו חז"ל בענין מעשה בראשית של יום השני: "אם מחלוקת שהיא לתיקונו של עולם וליישובו,
אין בה 'כי טוב', מחלוקת שהיא לערבובו על אחת כמה וכמה!" (בראשית רבה, פרשה ד).
ועוד אמרו, "כמה קשה המחלוקת, שכל העוזר במחלוקת, הקב"ה מאבד את זכרו" (במדבר רבה, יח).

וכבר כתב ר' יהונתן אייבשיץ ("יערות דבש") שקשה למצוא מחלוקת שהיא לשם שמים. כי חז"ל הגדירו
"איזו מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת של הלל ושמאי" (אבות, ה, יז). ומה היה המאפיין שם?
שלמרות חילוקי הדעות, "חיבה וריעות [היו] נוהגים זה בזה" (יבמות יד:). אבל בימינו שבעלי המחלוקת
אינם מדברים זה עם זה, ואינם מבקרים אלו בבתיהם של אלו, ואינם אוכלים יחד, ברור שאין
המחלוקת לשם שמים, אפילו אם יצהירו השכם והערב שהם מתווכחים על איזה נושא תורני.
יצר הרע מתלבש בשקר באיצטלא של "לשם שמים", כביכול.

כיצד נתאם גם תירוצו של רמב"ן עם תירוצם של חז"ל, להסביר מיעוט אוכלוסיה של שבט לוי?
פשוט, דברי רמב"ן מוסבים על מספרם מיד בצאתם ממצרים, עוד בטרם קבלו מצוות נשיאת כלי
המשכן. ודברי חז"ל מוסבים על תקופתם במדבר מהשנה השניה ואילך.